काठमाडौं महानगरपालिका विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन ऐन, २०७५

स्थानीय राजपत्रमा प्रकाशित मिति
२०७५।१२।२९

प्रस्तावना : काठमाडौं महानगरपालिका क्षेत्रभित्र प्राकृतिक तथा गैरप्राकृतिक विपद्बाट सर्वसाधारणको जीउज्यान र सार्वजनिक, निजी तथा व्यक्तिगत सम्पत्ति, प्राकृतिक एवम् सांस्कृतिक सम्पदा र भौतिक संरचनाको संरक्षण गर्न विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापनका सबै क्रियाकलापको समन्वयात्मक र प्रभावकारी रूपमा कार्यान्वयन गर्न आवश्यक कानुन बनाउन वाञ्छनीय भएकोले,

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा १०२ को उपदफा (१) बमोजिम काठमाडौं महानगरपालिका, नगर सभाले यो ऐन बनाएको छ ।

परिच्छेद-१

प्रारम्भिक

१. **संक्षिप्त नाम र प्रारम्भ** : (१) यस ऐनको नाम **"काठमाडौं महानगरपालिका विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन ऐन, २०७५"** रहेको छ ।

(२) यो ऐन तुरून्त प्रारम्भ हुने छ ।

२. **परिभाषा:** विषय वा प्रसङ्गले अर्को अर्थ नलागेमा यस ऐनमा,-

(क) **"उपप्रमुख"** भन्नाले काठमाडौं महानगरपालिकाको उपप्रमुखलाई सम्झनु पर्छ ।

(ख) **"कार्यपालिका"** भन्नाले काठमाडौं महानगरपालिकाको नगर कार्यपालिकालाई सम्झनु पर्छ ।

(ग) **"कोष"** भन्नाले दफा १२ बमोजिमको विपद् व्यवस्थापन कोष सम्झनु पर्छ ।

(घ) **"गैरप्राकृतिक विपद्"** भन्नाले महामारी, अनिकाल, डढेलो, कीट वा सूक्ष्म जीवाणु आतङ्क, पशु तथा चराचुरुङ्गीमा हुने फ्लू, प्यान्डामिक फ्लू, सर्पदंश, जनावर आतङ्क, खानी, हवाई, सडक, जल वा औद्योगिक दुर्घटना, आगलागी, विषाक्त ग्याँस, रसायन वा बिकीरण चुहावट, ग्याँस विष्फोटन, विषाक्त खाद्य सेवन, वातावरणीय प्रदुषण, वन विनाश वा भौतिक संरचनाको क्षति

तथा प्रकोप उद्धार कार्यमा हुने दुर्घटना वा यस्तै अन्य गैरप्राकृतिक कारणले उत्पन्न विपद्लाई सम्झनु पर्छ ।

(ङ) **"जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति"** भन्नाले सङ्घीय ऐनको दफा १६ बमोजिम काठमाडौं जिल्लामा गठन भएको जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समितिलाई सम्झनु पर्छ ।

(च) **"तोकिएका" वा "तोकिएबमोजिम"** भन्नाले यस ऐनअन्तर्गत बनेको नियममा तोकिएको वा तोकिएबमोजिम सम्झनु पर्छ ।

(छ) **"नगर प्रहरी"** भन्नाले काठमाडौं महानगरपालिकामा कार्यरत नगर प्रहरीलाई सम्झनु पर्छ ।

(ज) **"नगर सभा"** भन्नाले काठमाडौं महानगरपालिकाको नगर सभालाई सम्झनु पर्छ ।

(झ) **"प्रदेश विपद् व्यवस्थापन कार्यकारी समिति"** भन्नाले सङ्घीय ऐनको दफा १४ बमोजिम प्रदेश नं. ३ मा गठन भएको प्रदेश विपद् व्यवस्थापन कार्यकारी समितिलाई सम्झनु पर्छ ।

(ञ) **"प्रमुख"** भन्नाले काठमाडौं महानगरपालिकाको प्रमुखलाई सम्झनु पर्छ ।

(ट) **"प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत"** भन्नाले काठमाडौं महानगरपालिकाको प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतलाई सम्झनु पर्छ ।

(ठ) **"प्राकृतिक विपद्"** भन्नाले हिमपात, असिना, हिमपहिरो, हिमताल विस्फोटन, अतिवृष्टि, अनावृष्टि, बाढी, पहिरो तथा भूस्खलन, डुबान, खडेरी, आँधी, हुरी बतास, शीतलहर, तातो हावाको लहर, चट्याङ्ग, भूकम्प, ज्वालामुखी बिस्फोट, डढेलो वा यस्तै अन्य प्राकृतिक कारणले उत्पन्न जुनसुकै विपद्लाई सम्झनु पर्छ ।

(ड) **"महानगर" वा "महानगरपालिका"** भन्नाले काठमाडौं महानगरपालिकालाई सम्झनु पर्छ ।

(ढ) **"राष्ट्रिय कार्यकारी समिति"** भन्नाले सङ्घीय ऐनको दफा ६ बमोजिमको कार्यकारी समितिलाई सम्झनु पर्छ ।

(ण) **"राष्ट्रिय परिषद"** भन्नाले सङ्घीय ऐनको दफा ३ बमोजिमको विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन राष्ट्रिय परिषद्लाई सम्झनु पर्छ ।

(ण्त) **"राष्ट्रिय प्राधिकरण"** भन्नाले सङ्घीय ऐनको दफा १० बमोजिम गठन भएको राष्ट्रिय विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन प्राधिकरणलाई सम्झनु पर्छ।

(थ) **"विपद्"** भन्नाले कुनै स्थानमा आपत्कालीन अवस्था सिर्जना भई जन वा धनको क्षतिको साथै जीवनयापन र वातावरणमा प्रतिकूल असर पार्ने प्राकृतिक वा गैरप्राकृतिक विपद्लाई सम्झनु पर्छ।

(द) **"विपद् खोज तथा उद्धार समूह"** भन्नाले विपद्को अवस्थामा खोजी तथा उद्धार गर्न क्रियाशील वा विपद् व्यवस्थापनको लागि परिचालन गर्न तयार गरिएको विशिष्टीकृत खोज तथा उद्धार समूहलाई सम्झनु पर्छ र सो शब्दले तालिम प्राप्त मानवीय सहायताकर्मीलाई समेत जनाउँछ।

(ध) **"विपद् जोखिम न्यूनीकरण"** भन्नाले विपद्-पूर्व गरिने जोखिमको विश्लेषण तथा मूल्याङ्कन, विपद् रोकथाम वा विपद्बाट हुने क्षतिको न्यूनीकरण तथा विकासका कार्यमा विपद् जोखिमलाई कम गर्नेसम्बन्धी कार्यलाई सम्झनु पर्छ।

(न) **"विपद् पुनर्लाभ"** भन्नाले विपद्को घटनापछि गरिने पुनर्निर्माण एवम् पुनःस्थापनासँग सम्बन्धित कार्यलाई सम्झनु पर्छ

(प) **"विपद् प्रतिकार्य"** भन्नाले विपद्को घटना घट्नासाथ तत्कालै गरिने खोज, उद्धार एवम् राहतसँग सम्बन्धित कार्य सम्झनु पर्छ र सो शब्दले विपद् प्रतिकार्यको पूर्वतयारीलाई समेत जनाउँछ।

(फ) **"विपद् व्यवस्थापन"** भन्नाले विपद् जोखिम न्यूनीकरण, विपद् प्रतिकार्य र विपद् पुनर्लाभसँग सम्बन्धित सम्पूर्ण क्रियाकलापलाई सम्झनु पर्छ।

(ब) **"विषयगत समिति"** भन्नाले काठमाडौं महानगरपालिकाको नगर कार्यपालिकाअन्तर्गत गठित विषयगत समितिहरुलाई सम्झनु पर्छ।

(भ) **"व्यवसायिक प्रतिष्ठान"** भन्नाले उद्योग, कलकारखाना, सिनेमा घर, सपिङ्ग मल, बहुउद्देश्यीय व्यापारिक भवन जस्ता व्यावसायिक प्रतिष्ठानलाई सम्झनु पर्छ।

(म) **"सङ्घीय ऐन"** भन्नाले विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन ऐन, २०७४ लाई सम्झनु पर्छ।

(य) **“सङ्घीय मन्त्रालय”** भन्नाले सङ्घीय सरकारको विपद् व्यवस्थापन हेर्ने गरी तोकिएको मन्त्रालयलाई सम्झनु पर्छ ।

(र) **“समिति”** भन्नाले दफा ३ बमोजिमको काठमाडौं महानगरपालिका विपद् व्यवस्थापन समितिलाई सम्झनु पर्छ ।

(ल) **“सार्वजनिक संस्था”** भन्नाले सरकारी निकाय, सरकारको पूर्ण वा आंशिक स्वामित्व भएको संस्था, प्रचलित कानूनबमोजिम स्थापित सङ्गठित संस्था वा सबै प्रकारका स्वास्थ्य तथा शैक्षिक सङ्घ संस्थालाई सम्झनु पर्छ ।

परिच्छेद - २

समितिको गठन तथा काम, कर्तव्य र अधिकार

३. **महानगर विपद् व्यवस्थापन समिति** : (१) महानगरपालिका क्षेत्रभित्रको विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धी कार्यलाई प्रभावकारी रूपमा सञ्चालन गर्न एक महानगर विपद् व्यवस्थापन समिति रहने छ ।

(२) समितिको गठन देहाय बमोजिम हुनेछ:-

(क)	प्रमुख	**- संयोजक**
(ख)	उपप्रमुख	**- सदस्य**
(ग)	प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत	**- सदस्य**
(घ)	विषयगत समितिका संयोजकहरु	**- सदस्य**
(ङ)	प्रतिनिधि, जिल्ला प्रशासन कार्यालय	**- सदस्य**
(च)	महानगरपालिकाको भौगोलिक क्षेत्रभित्र रहेका सङ्घीय सुरक्षा निकायका प्रमुख वा प्रतिनिधि	**- सदस्य**
(छ)	महानगरपालिकाको भौगोलिक क्षेत्रभित्र रहेका प्रदेश प्रहरी कार्यालयको प्रमुख वा प्रतिनिधि	**- सदस्य**
(ज)	नगर प्रहरी प्रमुख	**- सदस्य**
(झ)	नेपाल रेडक्रस सोसाईटीका स्थानीय प्रतिनिधि एक जना	**- सदस्य**

(ञ) निजी क्षेत्रको उद्योग वाणिज्यसम्बन्धी मान्यता प्राप्त संस्थाकोतर्फबाट प्रमुखले तोकेको प्रतिनिधि एक जना - **सदस्य**

(ट) गैरसरकारी संस्था महासङ्घका स्थानीय प्रतिनिधि एक जना - **सदस्य**

(ठ) नेपाल पत्रकार महासङ्घको स्थानीय प्रतिनिधि एक जना - **सदस्य**

(ड) विपद् व्यवस्थापन हेर्ने गरी तोकिएको विभागीय प्रमुख **-सदस्य सचिव**

(३) उपदफा (२) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि क्रमसंख्या (झ), (ञ), (ट), (ठ) का सदस्यहरू उपलब्ध नभएको अवस्थामा पनि समिति गठन एवं काम कारवाही गर्नमा बाधा पुगेको मानिने छैन ।

(४) उपदफा (२) बमोजिमको समितिले सङ्घीय ऐनको दफा १७ बमोजिमको स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समितिको रूपमा समेत काम गर्ने छ ।

४. **समितिको बैठकसम्बन्धी व्यवस्था :** (१) संयोजकले तोकेको मिति, समय र स्थानमा समितिको बैठक बस्ने छ ।

(२) समितिको सदस्य-सचिवले समितिको बैठक बस्ने मिति, समय र स्थान खुलाई बैठकमा छलफल हुने विषय सूची सहितको सूचना बैठक बस्ने समयभन्दा चौबिस घण्टा अगावै सबै सदस्यले पाउने गरी पठाउनुपर्ने छ ।

(३) समितिका पचास प्रतिशतभन्दा बढी सदस्य उपस्थित भएमा बैठकको लागि गणपूरक संख्या पुगेको मानिने छ ।

(४) उपदफा (२) र (३) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि समितिको बैठक तत्काल बोलाउन आवश्यक भएमा संयोजकले जुनसुकै बेला पनि समितिको बैठक बोलाउन सक्नेछ र त्यस्तो अवस्थामा संयोजक र घटीमा एक जना सदस्यसहित सदस्य सचिव उपस्थित भएमा समितिको बैठक बस्न सक्ने छ ।

(५) समितिको बैठक संयोजकको अध्यक्षतामा बस्ने छ ।

(६) समितिको निर्णय बहुमतद्वारा हुनेछ र मत बराबर भएमा संयोजकले निर्णायक मत दिने छ ।

(७) समितिले आवश्यकता अनुसार सम्बन्धित निकाय वा सङ्घ संस्थाका प्रतिनिधि र विज्ञलाई बैठकमा आमन्त्रण गर्न सक्ने छ ।

(८) समितिको बैठकसम्बन्धी अन्य कार्यविधि समिति आफैंले निर्धारण गरेबमोजिम हुने छ ।

(९) समितिको निर्णय संयोजकले प्रमाणीकरण गर्नेछ र सदस्य सचिवले निर्णयपुस्तिका सुरक्षित गरी राख्ने छ ।

५. **<u>समितिको काम, कर्तव्य र अधिकार</u>:** समितिको काम, कर्तव्य र अधिकार देहायबमोजिम हुनेछ :-

(क) विपद् व्यवस्थापनसम्बन्धी राष्ट्रिय परिषद्‌बाट स्वीकृत राष्ट्रिय नीति तथा योजना एवम् मार्गदर्शन, राष्ट्रिय कार्यकारी समिति र प्रदेश विपद् व्यवस्थापन समितिबाट स्वीकृत एकीकृत तथा क्षेत्रगत नीति योजना र कार्यक्रम अनुरुप हुने गरी महानगर विपद् व्यवस्थापन नीति तथा योजना तर्जुमा गरी कार्यपालिकासमक्ष पेस गर्ने,

(ख) नगर सभाबाट स्वीकृत नीति तथा योजनाको अधीनमा रही विपद् जोखिम न्यूनीकरण, विपद् प्रतिकार्य तथा विपद् पुनर्लाभसम्बन्धी एकीकृत तथा क्षेत्रगत नीति, योजना तथा कार्यक्रम स्वीकृत गरी लागु गर्ने/गराउने,

(ग) महानगरपालिकाबाट सञ्चालन हुने विपद् व्यवस्थापनसम्बन्धी कार्यक्रम तथा बजेटको प्रस्ताव तयार गर्ने/गराउने,

(घ) विपद् व्यवस्थापनका सम्बन्धमा महानगरपालिकाको संस्थागत क्षमता विकास कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने/गराउने,

(ङ) महानगरपालिकाका पदाधिकारी, कर्मचारी, स्वयंसेवक, सामाजिक परिचालक तथा समुदायलाई विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धमा प्रशिक्षण दिने व्यवस्था मिलाउने,

(च) विपद्‌का घटना हुनासाथ खोज, उद्धार र राहत लगायतका प्राथमिक कार्यहरू तत्काल गर्नको लागि संस्थागत संयन्त्र स्वतः परिचालित हुने गरी आवश्यक कार्यविधि तथा मापदण्ड तर्जुमा गरी लागु गर्ने/गराउने,

(छ) विपद् व्यवस्थापनका सम्बन्धमा सङ्घीय तथा प्रदेश कानुनको अधिनमा रही सार्वजनिक, निजी, गैरसरकारी लगायत सबै निकाय तथा संस्थाले निर्वाह गर्नुपर्ने भूमिका निर्धारण गर्ने तथा त्यस्ता संस्था वा निकायलाई आफ्नो नीति, योजना र कार्यक्रममा विपद् व्यवस्थापनसम्बन्धी विषय समावेश गर्न लगाउने,

(ज) विपद्को समयमा स्थानीय आमसञ्चारका माध्यमहरुको भूमिकासम्बन्धी आवश्यक मापदण्ड तयार गरी कार्यान्वयन गर्ने/गराउने,

(झ) सरकारी, निजी एवम् गैरसरकारी संस्था, स्थानीय स्वयंसेवक, सामाजिक परिचालक लगायत सम्बन्धित सबै पक्षको समन्वय र संलग्नतामा विपद् व्यवस्थापनसम्बन्धी कार्य गर्ने/गराउने,

(ञ) भौतिक संरचना निर्माण गर्दा भवन संहिता लगायत अन्य स्वीकृत निर्देशिका वा मापदण्डको पालना गराउने,

(ट) स्थानीय सार्वजनिक पूर्वाधारसम्बन्धी संरचनाको विपद् जोखिम मूल्याङ्कन गर्ने/गराउने,

(ठ) नदी किनार, बगर, पहिरो जान सक्ने भिरालो जमिन र डुबान हुने क्षेत्र वा विपद् जोखिमको सम्भावना भएका असुरक्षित क्षेत्रमा बसोबास गर्ने व्यक्ति तथा समुदायलाई सुरक्षित स्थानमा स्थानान्तरण गराउन उपयुक्त स्थानको खोजी कार्यमा सहयोग गर्ने तथा सुरक्षित स्थानमा बसोबाससम्बन्धी सचेतना जगाउने,

(ड) स्थानीयस्तरमा निजी तथा सार्वजनिक क्षेत्रबाट भइरहेको सेवा प्रवाहमा विपद्बाट अवरोध आइपरेमा सोको पुनःसञ्चालनका लागि सेवा निरन्तरताको योजना तर्जुमा तथा कार्यान्वयनसम्बन्धी कार्य गर्ने/गराउने,

(ढ) स्थानीय समुदायलाई विपद्प्रति जागरुक बनाउन, विपद्सँग सम्बन्धित योजना तथा कार्यक्रम तर्जुमा गर्न तथा विपद्को घटना हुनासाथ प्रतिकार्यका लागि परिचालित हुन वडा तथा समुदायस्तरमा समावेशी विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य समिति गठन गर्ने,

(ण) विद्यालय तहको शैक्षिक पाठ्यक्रममा विपद् व्यवस्थापनसम्बन्धी विषय समावेश गर्न पहल गर्ने/गराउने,

(त) विपद् प्रतिकार्यका लागि नमूना अभ्यास गर्ने/गराउने,

(थ) विपद्को समयमा प्रयोग गर्न सकिने गरी वारुणयन्त्र, एम्बुलेन्स लगायतका अन्य उपकरणहरू तयारी हालतमा राख्न लगाउने,

(द) समुदायस्तरमा आपतकालीन कार्यसञ्चालन केन्द्रको स्थापना र सञ्चालन गर्ने,

(ध) महानगरपालिकामा विपद् व्यवस्थापन सूचना प्रणाली तथा पूर्व-चेतावनी प्रणालीको विकास र सञ्चालन गर्ने/गराउने,

(न) विपद् प्रभावित क्षेत्रमा तत्काल उद्धार तथा राहतको व्यवस्था मिलाउने,

(प) विपद्मा परी हराएका, बिग्रेका वा नष्ट भएका कागजातको यकिन तथ्याङ्क अद्यावधिक गरी राख्न लगाउने,

(फ) विपद्बाट प्रभावित घरपरिवारको पहिचान, क्षतिकोस्तर निर्धारण तथा परिचयपत्र वितरण गर्ने/गराउने,

(ब) विपद्को समयमा जोखिममा रहेको समूह विशेषगरी महिला, बालबालिका, किशोरी, अपाङ्गता भएका व्यक्ति उपर हुन सक्ने घटना (लैङ्गिक हिंसा, बेचबिखन तथा अन्य कुनै पनि किसिमका शोषण) रोकथामको लागि विशेष सतर्कता अपनाई सचेतनामूलक कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने,

(भ) विपद् प्रभावितहरूको प्रत्यक्ष र सक्रिय सहभागितामा विपद् प्रभावित क्षेत्रमा आर्थिक क्रियाकलापको पुनःस्थापना, रोजगारीका अवसरको सृजना तथा जीवनयापनका लागि आयआर्जनका कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने/गराउने,

(म) विपद्को जोखिममा रहेका महिला, बालबालिका, ज्येष्ठ नागरिक, अशक्त तथा अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरूको लागि विशेष योजना तथा कार्यक्रम बनाई कार्यान्वयन गर्ने/गराउने,

(य) विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धमा सार्वजनिक सङ्घ संस्था तथा व्यवसायिक प्रतिष्ठानले प्रचलित ऐनबमोजिम कार्य गरे नगरेको अनुगमन गर्ने,

(र) विपद् व्यवस्थापनसम्बन्धी राष्ट्रिय कार्यकारी समिति, प्रदेश विपद् व्यवस्थापन समिति तथा जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समितिको निर्णय अनुसार विपद् व्यवस्थापनसम्बन्धी अन्य कार्य गर्ने/गराउने,

(ल) विपद् व्यवस्थापनका सम्बन्धमा नेपाल सरकार तथा प्रदेश सरकारका मन्त्रालय, विभाग तथा अन्य निकायसँग सहकार्य गर्ने,

(व) विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धमा नेपाल सरकार, प्रदेश सरकार वा नगर सभाले तोकेका अन्य कार्य गर्ने/गराउने,

(श) विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धमा सङ्घीय तथा प्रदेश कानुनको प्रतिकूल नहुने गरी कार्यपालिकाले तोकेबमोजिमका अन्य कार्य गर्ने/गराउने,

(ष) विभिन्न सङ्घ संस्था, व्यक्तिबाट प्राप्त हुने राहत तथा पुनर्निर्माण र पुनर्लाभका विषयवस्तुलाई स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समितिले तोकेको स्थान र मापदण्ड अनुसार प्रयोग गर्ने/गराउने,

(स) विपद् उद्धार, राहत तथा पुर्नलाभको लागि आवश्यक औजार, उपकरण तथा खाद्यान्नको समुचित भण्डारण गर्ने व्यवस्था मिलाउने ।

(ह) महानगरपालिका क्षेत्रभित्रका सार्वजनिक संस्था, व्यवसायिक प्रतिष्ठान, गैरसरकारी संस्था समेतले आफनो संस्थागत विपद् व्यवस्थापन योजना तथा प्रतिकार्य योजनाका लागि प्रयोग हुने स्रोत साधन, आकस्मिक परिचालन रणनीति समेतको विस्तृत विवरण प्राप्त गरी अभिलेख दुरुस्त राख्ने र राख्न लगाउने ।

(क्ष) विपद् कार्यढाँचा तर्जुमा गरी कार्यान्वयनमा ल्याउने ।

(त्र) आपतकालीन उपचारको लागि अस्पतालहरुसँग सहकार्य र समन्वय गर्ने ।

(ज्ञ) महानगरपालिका क्षेत्रभित्र भू-उपयोग योजना बनाई लागु गर्ने ।

परिच्छेद -३

वडास्तरीय विपद् व्यवस्थापन समितिको गठन तथा काम, कर्तव्य र अधिकार

६. **वडास्तरीय विपद् व्यवस्थापन समिति :** (१) महानगरपालिकाको प्रत्येक वडामा एक वडास्तरीय विपद् व्यवस्थापन समिति रहने छ ।

(२) वडास्तरीय विपद् व्यवस्थापन समितिको गठन देहायबमोजिम हुनेछ :-

(क) वडा अध्यक्ष वा अध्यक्षले तोकेको निर्वाचित सदस्य **- संयोजक**

(ख) वडा समितिले सिफारिस गरेको विपद् व्यवस्थापनमा सक्रिय स्थानीय व्यक्ति दुई जना **-सदस्य**

(ग) वडाभित्र रहेका विषयगत शाखा र एकाईका कार्यालय प्रमुखहरू **- सदस्य**

(घ) वडाभित्र रहेका सुरक्षा निकायका प्रमुखहरू **- सदस्य**

(ङ) स्थानीय रेडक्रस प्रतिनिधि **- सदस्य**

(च) गैरसरकारी तथा समुदायमा आधारित सङ्घ संस्था तथा क्लब/समूह/खलः/पुचःबाट संयोजकले तोकेबमोजिम न्यूनतम दुई महिला सहित ४ जना **- सदस्य**

(छ) वडा सचिव - सदस्य सचिव

(३) उपदफा (२) बमोजिमको समितिको बैठक सो समितिको संयोजकले तोकेको मिति, समय र स्थानमा बस्ने छ।

(४) समितिको सदस्य-सचिवले समितिको बैठक बस्ने मिति, समय र स्थान खुलाई बैठकमा छलफल हुने विषय-सूची सहितको सूचना बैठक बस्ने समयभन्दा चौबिस घण्टा अगावै सबै सदस्यले पाउने गरी पठाउनुपर्ने छ।

(५) समितिका पचास प्रतिशतभन्दा बढी सदस्य उपस्थित भएमा बैठकको लागि गणपूरक संख्या पुगेको मानिने छ।

(६) उपदफा (४) र (५) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भएतापनि सो समितिको बैठक तत्काल बोलाउन आवश्यक भएमा संयोजकले जुनसुकै बेलापनि समितिको बैठक बोलाउन सक्नेछ र त्यस्तो अवस्थामा संयोजक र घटीमा एक जना सदस्यसहित सदस्य सचिव उपस्थित भएमा समितिको बैठक बस्न सक्ने छ।

(७) समितिको बैठकको अध्यक्षता सो समितिको संयोजकले गर्ने छ।

(८) समितिको निर्णय बहुमतद्वारा हुनेछ र मत बराबर भएमा संयोजकले निर्णायक मत दिने छ।

(९) समितिले आवश्यकता अनुसार सम्बन्धित निकाय वा सङ्घ संस्थाका प्रतिनिधि र विज्ञलाई बैठकमा आमन्त्रण गर्न सक्ने छ।

(१०) समितिको बैठकसम्बन्धी अन्य कार्यविधि सो समिति आफैंले निर्धारण गरेबमोजिम हुने छ।

(११) समितिको निर्णय संयोजकले प्रमाणीकरण गर्नेछ र सदस्य सचिवले निर्णयपुस्तिका सुरक्षित गरी राख्ने छ।

७. **<u>वडास्तरीय विपद् व्यवस्थापन समितिको काम, कर्तव्य र अधिकार</u>** : समितिको काम, कर्तव्य र अधिकार देहायबमोजिम हुनेछ :-

(क) वडाभित्र विपद् प्रतिकार्य तथा विपद् पुनर्लाभसम्बन्धी कार्यक्रम सञ्चालनका लागि महानगर विपद् व्यवस्थापन समितिमा सिफारिस गर्ने तथा सो समितिबाट स्वीकृत नीति तथा योजना अनुरूपका विपद् व्यवस्थापनसम्बन्धी कार्यक्रम कार्यान्वयन, अनुगमन र पुनरावलोकन गर्ने,

(ख) वडामा विकास निर्माणका क्रियाकलापहरू कार्यान्वयनमा विपद् जोखिम व्यवस्थापनलाई मूलप्रवाहीकरण गर्ने, सुरक्षित विद्यालय तथा अस्पतालका लागि विपद् जोखिम न्यूनीकरणका कार्यक्रमहरू सञ्चालन गर्ने,

(ग) विपद् व्यवस्थापनका सम्बन्धमा वडाको संस्थागत क्षमता विकास गर्ने,

(घ) विपद् व्यवस्थापन योजना, आपत्कालीन कार्ययोजना, पुनःस्थापना तथा पुनर्निर्माण योजना तर्जुमा तथा कार्यान्वयन गर्ने/गराउने,

(ङ) समुदायमा विपद् व्यवस्थापनसम्बन्धी काम गर्ने समूहहरूको गठन तथा त्यस्ता समूहहरूलाई परिचालन गर्ने/गराउने,

(च) वडा सदस्यहरू, कर्मचारी, स्वयंसेवक, सामाजिक परिचालक तथा समुदायमा आधारित विपद् व्यवस्थापन समिति सदस्य, नागरिक समाजका प्रतिनिधिलाई विपद् व्यवस्थापनसम्बन्धी प्रशिक्षणको व्यवस्था मिलाउने,

(छ) स्थानीय समुदायलाई विपद्प्रति जागरुक बनाउने, विपद्सँग सम्बन्धित योजना तथा कार्यक्रम तर्जुमा गर्न तथा विपद्को घटना हुनासाथ प्रतिकार्यका लागि तयारी अवस्थामा राख्ने,

(ज) विपद्का घटना हुनासाथ खोज, उद्धार र राहत लगायतका प्राथमिक कार्यहरू तत्काल गर्नको लागि समन्वय गर्ने,

(झ) आपत्कालीन नमूना अभ्यास गर्ने/गराउने ।

(ञ) विपद्बाट प्रभावित घरपरिवारको पहिचान, क्षतिकोस्तर निर्धारण तथा परिचयपत्र वितरणमा महानगर विपद् व्यवस्थापन समितिलाई सहयोग गर्ने,

(ट) विपद्को समयमा जोखिममा रहेका समूह विशेष गरी महिला, बालबालिका, किशोरी, अपाङ्गता भएका व्यक्तिउपर हुन सक्ने घटना (लैङ्गिक हिंसा, बेचबिखन तथा अन्य कुनै पनि किसिमका शोषण) रोकथामको लागि विशेष सतर्कता अपनाई सचेतनामूलक कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने,

(ठ) महानगर विपद् व्यवस्थापन समितिको निर्णयअनुसार विपद् व्यवस्थापनसम्बन्धी अन्य कार्य गर्ने/गराउने ।

परिच्छेद-४

सुरक्षा निकाय तथा अन्य निकायको परिचालन

८. **सुरक्षा निकायको परिचालन तथा सहयोग र समन्वय** : (१) महानगरपालिकाले विपद् व्यवस्थापनको काममा सङ्घीय सरकार तथा प्रदेश सरकारले परिचालन गरेका सङ्घीय तथा प्रदेश सुरक्षा निकायहरूलाई सहयोग र समन्वय गर्ने छ ।

(२) सुरक्षा निकायले विपद्को समयमा खोज तथा उद्धार कार्यका लागि वडा कार्यालयसँग आवश्यक सामग्री माग गरेको अवस्थामा महानगरपालिकामा उपलब्ध भएसम्म त्यस्तो सामग्री तत्काल उपलब्ध गराइने छ ।

(३) विपद् प्रतिकार्यका लागि महानगरपालिकाले नगर प्रहरी तथा कर्मचारीलाई परिचालन गर्ने छ ।

९. **वारुणयन्त्र तथा अन्य सेवा प्रदायक निकायको काम, कर्तव्य र अधिकार:**

(१) वारूणयन्त्र, एम्बुलेन्स तथा त्यस्तै अन्य सेवा प्रदायकले आपत्कालीन खोज, उद्धार तथा राहत उपलब्ध गराउन समितिले दिएको निर्देशनको पालना गर्नुपर्ने छ ।

(२) विपदको सूचना प्राप्त भएपश्चात तोकिएको समयभित्रै प्रतिकार्यको प्रारम्भ गर्नुपर्ने छ ।

(३) आपत्कालीन कार्य सम्पादन गर्दा समितिको आदेशबमोजिम कुनै पनि स्थानमा प्रवेश गर्ने तथा जुनसुकै व्यक्ति वा संस्थाको साधन र स्रोत उपयोग गर्ने अधिकार वारुणयन्त्र सेवा प्रदायकलाई हुने छ ।

१०. **सार्वजनिक संस्था तथा व्यवसायिक प्रतिष्ठानको दायित्व:** (१) विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धमा महानगरपालिका क्षेत्रभित्रका सबै सार्वजनिक संस्था तथा व्यवसायिक प्रतिष्ठानको दायित्व देहायबमोजिम हुने छ :–

(क) आफ्नो भवन, उद्योग, कार्यालय वा व्यवसायिक केन्द्रमा विपद्का घटना हुन नदिन विपद् सुरक्षा औजार, उपकरण, सामग्री, आपत्कालीन निकासलगायत तोकिएबमोजिमका अन्य व्यवस्था गर्ने,

(ख) तथ्याङ्क सङ्कलन, क्षतिको मूल्याङ्कन, राहत, पुन:स्थापना तथा पुनर्निर्माण समेतका सम्पूर्ण कार्यमा आवश्यक सहयोग गर्ने,

(ग) आफ्ना कर्मचारी तथा कामदारलाई विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धमा आधारभूत अभिमुखीकरण गर्ने/गराउने,

(घ) विपद् व्यवस्थापन कार्यमा उपयोग हुने स्रोत साधनलाई तयारी हालतमा राख्ने,

(ङ) आफ्नो भवन लगायत अन्य संरचना आपत्कालीन प्रयोजनका लागि आवश्यक परेमा समितिको आदेशानुसार उपलब्ध गराउने,

(च) सम्बन्धित अधिकारीको सुपरिवेक्षणमा उद्धार तथा राहत वितरण कार्यमा सहयोग गर्ने,

(छ) विपद् जोखिम न्यूनीकरण संयन्त्रको व्यवस्था गरी तयारी अवस्थामा राख्ने,

(ज) फोहरमैला तथा प्रदुषणको यथोचित व्यवस्थापन गरी यसबाट वातावरण र जनजीवनमा पर्न सक्ने नकारात्मक प्रभावलाई न्यूनीकरण गर्ने उपायहरू अपनाउने,

(झ) विपद्को घटना घटेमा तत्काल नजिकको सुरक्षा निकाय र स्थानीय आपत्कालीन कार्यसञ्चालन केन्द्रलाई खबर गर्ने ।

(२) महानगरपालिका क्षेत्रभित्रका सार्वजनिक संस्था तथा व्यवसायिक प्रतिष्ठानले महानगरपालिकाको विपद् व्यवस्थापनसम्बन्धी योजनाको अधिनमा रही विपद् व्यवस्थापन योजनाको तर्जुमा गरी अनिवार्य रूपमा लागु गर्नुपर्ने छ ।

११. **विपद् व्यवस्थापनमा सहयोग गर्नुपर्ने:** महानगरपालिका क्षेत्रभित्रका सरकारी कार्यालय, गैरसरकारी संस्था, स्थानीय सङ्घ संस्था, समुदाय, स्वयंसेवक, नागरिक समाज, निजी क्षेत्र तथा व्यक्तिले विपद् व्यवस्थापन कार्यमा महानगरपालिकालाई देहायबमोजिम सहयोग गर्नुपर्ने छ :-

(क) तथ्याङ्क सङ्कलन, क्षतिको मूल्याङ्कन, राहत, पुनःस्थापना तथा पुनर्निर्माण लगायतका विपद् व्यवस्थापनसम्बन्धी कार्यमा सहयोग गर्ने,

(ख) विपद् व्यवस्थापनसम्बन्धी जनचेतना अभिवृद्धि गर्ने,

(ग) क्षमता विकास, आपत्कालीन नमूना अभ्यास तथा विपद् व्यवस्थापनसम्बन्धी प्रशिक्षण कार्यक्रममा सहयोग गर्ने तथा भाग लिने,

(घ) खोज, उद्धार तथा राहत वितरणसम्बन्धी कार्यमा सहयोग गर्ने ।

परिच्छेद -५

विपद् व्यवस्थापन कोषसम्बन्धी व्यवस्था

१२. **विपद् व्यवस्थापन कोषः** (१) विपद् व्यवस्थापनका लागि महानगरपालिकामा छुट्टै एक विपद् व्यवस्थापन कोष रहने छ ।

(२) कोषमा देहायबमोजिमका रकमहरू रहने छन्:-

(क) महानगरपालिकाको वार्षिक बजेटबाट विपद् व्यवस्थापन कोषमा जम्मा गर्ने गरी स्वीकृत रकम,

(ख) सङ्घीय सरकारबाट विपद् व्यवस्थापनका लागि प्राप्त रकम,

(ग) प्रदेश सरकारबाट विपद् व्यवस्थापनका लागि प्राप्त रकम,

(घ) स्वदेशी तथा विदेशी कुनै सङ्घ संस्था वा व्यक्तिबाट विपद् व्यवस्थापनका लागि प्राप्त रकम, सङ्घ

(ङ) विपद् व्यवस्थापनका लागि महानगरपालिकाले कानुनबमोजिम संकलन गर्ने विशेष शुल्क वा दस्तुर,

(च) अन्य कुनै स्रोतबाट प्राप्त रकम ।

(३) कोषको सञ्चालन तोकिएबमोजिम हुने छ ।

(४) कोषको रकम विपद् व्यवस्थापनसम्बन्धी कामका लागि प्रयोग गरिने छ ।

(५) उपदफा (४) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि कोषको रकम नियमित प्रशासनिक कार्यको लागि खर्च गरिने छैन ।

(६) कोषको लेखापरीक्षण महालेखा परीक्षकबाट हुने छ ।

(७) समितिले कोषको वार्षिक आय व्ययको प्रतिवदेन तयार गरी कार्यपालिकामार्फत नगर सभासमक्ष पेस गर्ने छ ।

परिच्छेद-६

कसूर तथा सजाय

१३. **कसूर र सजाय :** कसैले विपद्को घटना घट्न सक्ने गरी लापरवाही गरेमा वा त्यस्तो घटना घटाउन प्रत्यक्ष संलग्न भएमा वा घट्ना घटेको अवस्थामा नाजायज फाईदा लिने गरी वा आफूलाई मात्र फाईदा पुग्ने किसिमको कुनै काम गरेमा वा यस सम्बन्धमा सङ्घीय कानूनबमोजिम कसूरजन्य मानिने कुनै काम गरेमा तत्सम्बन्धी कारबाही प्रचलित सङ्घीय कानुनबमोजिम हुने छ ।

परिच्छेद-७

विविध

१४. **विपद् सङ्कटग्रस्त क्षेत्र घोषणाको पालना र समन्वय :** (१) नेपाल सरकारले महानगरपालिका क्षेत्रभित्रको कुनै ठाउँमा गम्भीर प्रकृतिको विपद् उत्पन्न भएबाट विपद् सङ्कटग्रस्त क्षेत्र घोषणा गरी प्रचलित कानुनबमोजिम कुनै काम गर्न गराउन आदेश दिएमा सोको पालना गर्नु गराउनु महानगरपालिकाको कर्तव्य हुने छ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम घोषणा गरिएको क्षेत्रमा नेपाल सरकारले प्रचलित कानुनबमोजिम कुनै काम गर्न गराउन महानगरपालिका क्षेत्रभित्रको कुनै व्यक्ति, संस्था वा अधिकारीलाई आदेश दिएमा सोको पालना गर्न/गराउनमा महानगरपालिकाले आवश्यक समन्वय गर्ने छ ।

(३) उपदफा (१) बमोजिम घोषणा गरिएको क्षेत्रसम्बन्धी सूचनाको प्रसारणमा महानगरपालिकाले सहयोग र समन्वय गर्ने छ ।

१५. **नेपाल सरकारको स्वीकृतिमा मात्र प्रवेश गर्नुपर्ने :** (१) विपद्बाट असर परेको कुनै क्षेत्रमा विदेशी नागरिक वा संस्थाले प्रवेश गर्नु परेमा नेपाल सरकारको स्वीकृति लिएको छ छैन भनी महानगरपालिकाले सोधखोज गर्न सक्ने छ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम सोधखोज गर्दा त्यस्तो नागरिक वा संस्थाले नेपाल सरकारको स्वीकृति लिएको नदेखिएमा निजको प्रवेशलाई रोक लगाई तत्सम्बन्धी सूचना नेपाल सरकारलाई उपलब्ध गराउने छ ।

१६. **मानवीय तथा अन्य सहायता र समन्वय :** (१) महानगरपालिका क्षेत्रभित्र उत्पन्न विपद्को अवस्थालाई तत्काल सामना गर्न आन्तरिक स्रोत र

साधनबाट नभ्याउने भएमा मानवीय तथा अन्य सहायता र समन्वयका लागि जिल्ला समन्वय समिति, प्रदेश सरकार तथा नेपाल सरकारलाई अनुरोध गरिने छ ।

(२) विपद्बाट उत्पन्न स्थिति नियन्त्रण गर्ने क्रममा नेपाल सरकारले अन्तर्राष्ट्रिय मानवीय तथा अन्य सहयोग लिई परिचालन गरेको अवस्थामा नेपाल सरकारको निर्णयानुसार तत्सम्बन्धी कार्यमा सहयोग र समन्वय गरिने छ ।

(३) छिमेकी स्थानीय तहमा कुनै विपद् उत्पन्न भई सो व्यवस्थापनका लागि छिमेकी स्थानीय तहले सोझै, जिल्ला समन्वय समिति वा प्रदेश सरकारमार्फत अनुरोध गरेमा उपलब्ध भएसम्मको सहयोग पुऱ्याउनु महानगरपालिकाको दायित्व हुने छ ।

(४) माथि उपदफा (३) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि कार्यपालिकाले निर्णय गरी कुनै पनि विपद् व्यवस्थापनको लागि सहयोग गर्न बाधा पुगेको मानिने छैन ।

१७. **तत्काल खरिद तथा निर्माण र प्रयोग गर्न सकिने :** (१) विशेष परिस्थिति परी विपद्बाट प्रभावित क्षेत्रमा खोज, उद्धार तथा राहत उपलब्ध गराउन तथा भइरहेको विपद्बाट थप क्षति हुन नदिनका लागि तत्कालै राहत सामग्री खरिद वा निर्माण कार्य गर्न आवश्यक भएमा सार्वजनिक खरिदसम्बन्धी प्रचलित कानुनमा रहेको विशेष परिस्थितिमा खरिद गर्नेसम्बन्धी व्यवस्था बमोजिम कार्यपालिकाबाट निर्णय गरी खरिद गर्न सकिने छ ।

(२) विपद्बाट प्रभावित क्षेत्रमा खोज, उद्धार तथा राहत उपलब्ध गराउन तथा भइरहेको विपद्बाट थप क्षति हुन नदिनका लागि महानगरपालिका क्षेत्रभित्रको कुनै गैरसरकारी कार्यालय वा अन्य सङ्घ संस्था र व्यक्तिको चल, अचल सम्पत्ति तथा सवारी साधन उपयोग गर्न आवश्यक भएमा सोको अभिलेख राखी तोकिएको अवधिभरको लागि अस्थायी तबरले प्राप्त गर्न सकिने छ ।

(३) विपद्बाट प्रभावित क्षेत्रमा तत्काल राहत उपलब्ध गराउन महानगरपालिका क्षेत्रभित्रको कुनै गैरसरकारी संस्था वा अन्य सङ्घ संस्था र व्यक्तिको खाद्यान्न, लत्ताकपडा, औषधी वा अन्य वस्तु आवश्यक भएमा सोको अभिलेख राखी नियन्त्रणमा लिन र सम्बन्धित प्रभावित पक्षलाई वितरण गर्न सकिने छ ।

(४) महानगरपालिकाले उपदफा (२) बमोजिम कुनै सम्पत्ति अस्थायी रूपमा प्राप्त गरेमा वा उपदफा (३) बमोजिम कुनै वस्तु नियन्त्रण र वितरण

गरेमा त्यस्तो सम्पत्ति प्रयोग वा वस्तु उपयोगबापत प्रचलित दर अनुसारको रकम सम्बन्धित कार्यालय, संस्था वा व्यक्तिलाई दिने छ ।

१८. **राहतको न्यूनतम मापदण्ड सम्बन्धी व्यवस्था :** (१) विपद् प्रभावित व्यक्तिलाई नेपाल सरकार तथा प्रदेश सरकारले उपलब्ध गराउने राहतको अतिरिक्त महानगरपालिकाले आन्तरिक स्रोतबाट थप राहत उपलब्ध गराउन सक्ने छ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम महानगरपालिकाले विपद् प्रभावित व्यक्तिलाई राहत उपलब्ध गराउँदा मापदण्ड तोकी सोको आधारमा उपलब्ध गराउने छ ।

(३) उपदफा (२) बमोजिमको राहतको मापदण्डमा अन्य विषयको अतिरिक्त देहायका विषय समावेश भएको हुनुपर्नेछ :-

(क) विपद्बाट प्रभावित व्यक्तिलाई अस्थायी आश्रयस्थलमा राख्दा उपलब्ध गराउनुपर्ने आवास, खाद्यान्न, खानेपानी, स्वास्थ्य तथा सरसफाईसम्बन्धी,

(ख) विपद्बाट मृत्यु हुनेको परिवार तथा सम्पत्तिको क्षति हुने व्यक्तिलाई उपलब्ध गराउनुपर्ने न्यूनतम राहतसम्बन्धी,

(ग) महिला, बालबालिका, ज्येष्ठ नागरिक, अशक्त तथा अपाङ्गता भएका व्यक्तिको आवश्यकता संवोधनका लागि विशेष राहत प्याकेजहरु (जस्तै डिग्निटी किट र चिल्ड्रेन किट) महिलाहरूको लागि सुरक्षित महिलामैत्रीस्थल,

(घ) व्यक्तिगत गोपनीयता तथा सुरक्षासम्बन्धी,

(ङ) न्यूनतम राहतबाहेक स्वरोजगार तथा रोजगारी व्यवस्थापनका माध्यमबाट पीडितको जीविकोपार्जनसम्बन्धी,

(च) गैरसरकारी वा व्यक्तिगतरूपमा दिइने राहतको वितरणसम्बन्धी,

(छ) एकद्वार प्रणाली अनुरुप राहत वितरण गर्नेसम्बन्धी,

(ज) राहतसँग सम्बन्धित अन्य उपयुक्त विषय ।

१९. **विपद्मा परी हराएका वा नष्ट भएका कागजात सम्बन्धमा :** विपद्मा परी हराई फेला पर्न नसकेका तथा आंशिक वा पूर्णरूपमा क्षति भएका

महानगरपालिकाका महत्वपूर्ण कागजातहरुको प्रमाणीकरण तथा प्रतिलिपि उपलब्ध गराउनेसम्बन्धी व्यवस्था प्रचलित कानुनले तोकेबमोजिम हुने छ।

२०. **निर्देशन दिन सक्ने :** समितिले यस ऐनको अधीनमा रही विपद् व्यवस्थापनका लागि कुनै व्यक्ति वा निकायलाई आवश्यक निर्देशन दिन सक्नेछ र त्यस्तो निर्देशनकोपालना गर्नु सम्बन्धित व्यक्ति वा निकायको कर्तव्य हुने छ।

२१. **उपसमिति गठन गर्न सक्ने :** (१) समितिले आवश्यकता अनुसार उपसमिति गठन गर्न सक्ने छ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम गठन हुने उपसमितिको काम, कर्तव्य, अधिकार र कार्यविधि उपसमिति गठन गर्दाका बखत तोकिएबमोजिम हुने छ।

२२. **सूचना सम्प्रेषण गर्ने :** (१) यस ऐनबमोजिम विपद् जोखिम पूर्व-तयारी, प्रतिकार्य, पुनर्लाभ तथा विपद् व्यवस्थापनसम्बन्धी अन्य कार्य सम्पादन भएका विषयहरुको नियमित रुपमा सूचना सम्प्रेषण गर्ने व्यवस्था मिलाउनु पर्ने छ।

(२) उपदफा (१) बमोजिमको सूचनाहरुको अभिलेखीकरण, प्रशोधन तथा सम्प्रेषण गर्ने कार्यविधि तोकिएबमोजिम हुनेछ।

२३. **अभिलेख राख्नु पर्ने :** (१) विपद्को समयमा राहत उपलब्ध गराउने व्यक्ति, निकाय वा संस्थाको नाम, र उपलब्ध गराईएको राहत तथा सोको परिमाण सहितको विवरणको अभिलेख राख्ने व्यवस्था समितिले मिलाउनुपर्ने छ।

(२) उपदफा (१) बमोजिमको विवरण राख्दा विपद्मा परेका महिला, बालबालिका तथा ज्येष्ठ नागरिक, विपद्का कारणले स्थानान्तरण भएका घरपरिवार लगायतको सङ्ख्या यकिन हुने विवरण र उनीहरूलाई उपलब्ध गराइएको राहत स्पष्ट रूपमा राख्नुपर्ने छ।

२४. **पुरस्कार दिन सक्ने :** स्थानीय विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धमा विशेष योगदान पुऱ्याउने उत्कृष्ट व्यक्ति वा संस्थालाई प्रोत्साहनस्वरूप समितिको सिफारिसमा महानगरपालिकाले सम्मान तथा पुरस्कार दिन सक्ने छ।

२५. **वार्षिक प्रतिवेदन :** (१) समितिले प्रत्येक आर्थिक वर्षमा गरेको कामको विवरणसहितको वार्षिक प्रतिवेदन तयार गरी कार्यपालिकामार्फत नगर सभा, जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति तथा प्रदेश विपद् व्यवस्थापन समितिसमक्ष पेश गर्नुपर्ने छ।

(२) उपदफा (१) बमोजिमको वार्षिक प्रतिवेदन सार्वजनिकरूपमा प्रकाशन गर्नुपर्ने छ।

२६. **प्रशासनिक खर्च व्यवस्थापन :** समितिको बैठक तथा प्रतिवेदन तयारी लगायतका कार्यसँग सम्बन्धित प्रशासनिक खर्चको व्यवस्था महानगरपालिकाले गर्ने छ ।

२७. **अधिकार प्रत्यायोजन :** यो ऐन तथा यस ऐनअन्तर्गत बनेको नियमबमोजिम समितिलाई प्राप्त अधिकारमध्ये आवश्यकता अनुसार केही अधिकार समितिको संयोजक तथा अन्य पदाधिकारीलाई प्रत्यायोजन गर्न सक्ने छ ।

२८. **नियम बनाउने अधिकार :** कार्यपालिकाले यो ऐन कार्यान्वयनका लागि आवश्यक नियम तथा कार्यविधि बनाउन सक्ने छ ।